

Suomen kestävän kasvun ohjelma

**Hoitoon pikaisesti Pirkanmaalla uusilla
toimintamalleilla (Hoppu)**
Loppuraportti, investointi 2

Pirkanmaan hyvinvointialue
26.2.2025



Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Sisällysluettelo

1 Tiivistelmä hankkeen tuloksista	3
5 Investointi 2: Edistetään hoitotakuun toteutumista vahvistamalla ennaltaehkäisyä ja ongelmien varhaista tunnistamista	4
5.1 Hankkeessa kehitetyt ja käyttöön otetut monialaiset asiakas- ja palveluohjausta tukevat, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (ml. liikunta-, luonto-, kulttuuri- ja sotepalveluiden) integroidut toimintamallit osana sote-uudistuksen toimeenpanoa	4
5.1.1 Mitä monialaisia asiakas- ja palveluohjauksen toimintamalleja olette kehittäneet?	4
5.1.2 Sisältyykö toimintamalliin liikunta-, luonto-, kulttuuri-, ravitsemus-, elintapaohjaus- mielenterveys- ja/tai osallisuussisältöjä?	5
5.1.3 Mitä näistä edellä olevista malleista olette ottaneet käyttöön ja mitä käyttöön otosta on päätetty?	6
5.1.4 Miten toimintamallit ovat vahvistaneet yhteistyötä alueen a) kuntien ja b) järjestöjen kanssa?	8
5.1.5 Mitä tukea olette saaneet kansallisilta toimijoilta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen monialaisen palvelukonseptin kehittämiseen?	10
5.2 Monialaisen digitaalisen palvelutarjottimen kehittäminen	11
5.2.1 Kansallisen digitaalisen ratkaisun (Tarmoa) kehittämistyöhön ja pilotointiin osallistuminen	11
5.2.2 Oman digitaalisen ratkaisun jatkokehittäminen palvelutarjottimeksi	11
5.2.3 Mitä palveluja ja toimintaa palvelutarjotin sisältää?	12
5.2.4 Miten asiakkaita ohjataan palvelutarjottimelle koottuihin palveluihin?	13

1 Tiivistelmä hankkeen tuloksista

Pirkanmaan hyvinvointialueen digitaalisesti palvelutarjottimeksi luotiin [Hyvinvointia elintavoilla -sivusto](#). Sivusto tarjoaa luotettavaa tietoa itse- ja omahoidon tueksi sekä kokoaa yhteen Pirkanmaan alueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut. Sivustolle rakentuu lisäksi vuoden 2025 alussa palveluhaku, jonka avulla voidaan hakea palvelutietovarannosta (PTV) löytyviä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluita. Lisäksi sivustolle tulee tapahtumakalenteri, joka kattaa Pirkanmaan alueen hyvinvointiin liittyvät tapahtumat.

Hankeaikana rakennettiin Pirkanmaan elintapaohjauksen verkosto ja tiivistettiin yhteistyötä kuntien hyvinvointikoordinaattoreiden sekä Pirkanmaan järjestöjen kanssa elintapaohjauksen yhdyspinnoilla. Hankkeessa kehitetyt kymmenen toimintamallia on kuvattu Innokylään.

Pirkanmaan liikuntaneuvonnan yhtenäinen toimintamalli sekä siihen liittyvät kirjaamisen ja tilastoinnin käytännöt ovat kuvattu ja tarvittavat verkostot on luotu. Liikuntaneuvonnan toimintamallin käyttöönotto Pirkanmaan alueen 23 kunnassa on aloitettu.

Kansallisesti ainutlaatuinen kulttuurihyvinvoinnin laatukriteeristö laadittiin selkeyttämään kulttuurihyvinvointipalveluiden tilaajien ja tuottajien yhteistä sanastoa ja käsitteistöä.

Elintapaohjauksen vaikuttavuusmittariston ensimmäinen versio kehitettiin yhteistyössä sote-ammattilaisten kanssa. Kehittämistyö muun muassa tietojohtamisen kanssa jatkuu, jotta mittaristosta saadaan konkreettinen tiedolla johtamisen työkalu.

Elintapaohjaukseen kehitettiin ammattilaisille käsikirja ja ravitsemuskäsikirja sekä ravitsemuksen kuvapankki.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eri aiheiden puheeksioton tueksi tuotettiin ammattilaisille suunnattu puheeksioton kortti ja asiakkaille kohtaamistiloihin juliste, joka kannustaa ottamaan hyvinvoinnin puheeksi. Hyvinvointia elintavoilla -sivuston tunnettavuuden lisäämiseksi tuotettiin sekä painettua että digitaalista viestintämateriaalia joissa tuodaan tutuksi sivuston teemoja. Materiaalit ovat hyödynnettävissä sekä hyvinvointialueella että kunnissa ja järjestöissä.

5 Investointi 2: Edistetään hoitotakuun toteutumista vahvistamalla ennaltaehkäisyä ja ongelmien varhaista tunnistamista

5.1 Hankkeessa kehitetyt ja käyttöön otetut monialaiset asiakas- ja palveluohjausta tukevat, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (ml. liikunta-, luonto-, kulttuuri- ja sotepalveluiden) integroidut toimintamallit osana sote-uudistuksen toimeenpanoa

5.1.1 Mitä monialaisia asiakas- ja palveluohjauksen toimintamalleja olette kehittäneet?

Toimintamalli 1: [Pirkanmaan elintapaohjauksen digitaalinen palvelutarjotin](#) (innokyla.fi)

Toimintamalli 2: [Hyvinvointia edistävän palvelutiedon hyödyntäminen digitaalisen palvelutarjottimen kehittämisessä](#) (innokyla.fi)

Toimintamalli 3: [Hyvinvoinnin puheeksi ottamisen viestintämateriaali Pirkanmaan hyvinvointialueella](#) (innokyla.fi)

Toimintamalli 4: [Elintapaohjauksen käytäntöjen yhtenäistäminen Pirkanmaalla](#) (innokyla.fi)

Toimintamalli 5: [Elintapaohjauksen vaikuttavuusmittariston kehittäminen](#) (innokyla.fi)

Toimintamalli 6: [Elintapaohjauksen ammattilaisten osaamisen lisääminen, Pirkanmaan HVA](#) (innokyla.fi)

Toimintamalli 7: [Yhtenäiset ravitsemusohjausmateriaalit, Pirkanmaan hva](#) (innokyla.fi)

Toimintamalli 8: [Pirkanmaan alueellinen liikuntaneuvonnan toimintamalli](#) (innokyla.fi)

Toimintamalli 9: [Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristö, Pirkanmaan HVA](#) (innokyla.fi)

Toimintamalli 10: [Ravitsemusohjauksen ja -hoidon johtamismalli osana HYTE johtamismallia, Pirkanmaan hva](#) (innokyla.fi)

5.1.2 Sisältyykö toimintamalliin liikunta-, luonto-, kulttuuri-, ravitsemus-, elintapaohjaus- mielenterveys- ja/tai osallisuussisältöjä?

Pirkanmaan elintapaohjauksen digitaalisen palvelutarjottimen toimintamalliin sisältyy liikunta-, luonto-, kulttuuri-, ravitsemus-, elintapaohjaus-, mielenterveys- ja osallisuussisältöjä. Pirkanmaan digitaalisen hyvinvointitarjottimen teemaosioita ja tietopaketteja kehitettiin hankkeen käynnistyessä, ja Hyvinvointia elintavoilla -sivuston ensimmäinen versio julkaistiin joulukuussa 2023. Sivuston sisältöjä sekä hyvinvointia edistävän palvelutiedon toimintamallia on kehitetty saavutettavaksi moniammatillisessa yhteistyössä, ammattilaisten ja asukasneuvostojen palautteen perusteella, sekä järjestöyhteistyö huomioiden.

Osana asiakasohjausta on tunnistettu tarve tukea ammattilaisten puheeksi ottamisen taitoja ja madaltaa kynnystä asiakkaan kokonaisvaltaisempaan kohtaamiseen. Hyvinvoinnin puheeksiottamisen toimintamalliin sisältyy ammattilaisille luotu puheeksiottamisen työkalu, johon on koostettu elintapaohjauksen teemojen: liikunta, ravitsemus, uni ja palautuminen sekä kulttuuri lisäksi neljän tuulen ilmiöt: mielen hyvinvointi, rahapelaaminen, riippuvuudet, väkivallan ehkäisy.

Pirkanmaan hyvinvointialueelle siirryttäessä alueen 23 kunnalla on ollut erilaisia käytäntöjä elintapaohjauksen antamisessa. Elintapaohjauskäytäntöjen yhtenäistämiseksi Pirkanmaalla -toimintamallin tarkoituksena on luoda yhtenäisiä elintapaohjauksen käytäntöjä yhdenvertaisten ja sujuvien palvelujen toteutumiseen sekä alueen keskuskaupungissa että reunakunnissa. Pirkanmaan alueellinen liikuntaneuvonnan toimintamalli sisältää yhtenäiset ja sujuvat käytännöt hyvinvointialueen ja kuntien liikuntatoimen välillä.

Elintapaohjauksen ammattilaisten osaamisen toimintamallissa ammattilaisille tarjotaan tukea elintapaohjauksen käsikirjan avulla. Yhtenäisten ravitsemusohjausten toimintamalli sisältää ravitsemuskäsikirjan lisäksi ravitsemuskuvapankin ohjeineen. Molempien toimintamallien käsikirjat löytyvät ammattilaisten tueksi Pirhan intrasta.

Elintapaohjauksen vaikutusten todentamiseksi lähdettiin kehittämään vaikuttavuusmittaristoa monialaisten työpajojen ja haastattelujen kautta. Näiden avulla luotiin lista tunnistetuista vaikuttavuusmekanismeista sekä vaikuttavuusmittariston ensimmäinen versio tukemaan elintapaohjauksen toiminnan johtamisen kehittämistä. Elintapaohjauksen vaikuttavuusmittaristossa kustannusvaikuttavuutta arvioidaan seuraavan kuuden toimintamekanismin kautta: 1) järjestöjen ja yhdistysten pariin ohjataan

asiakkaita aikaisempaa enemmän, 2) elintapaohjaus laskee elintapasairauksia sairastavien määrää, 3) parantuneet elintavat vaikuttavat positiivisesti väestön mielen-terveyteen, 4) ikääntyneiden asumispalveluiden käyttö vähenee, 5) päihdeneuvonta/-työ vähentää laitos-/asumis-/sairaalahoidon tarvitsevien määrää ja 6) väkivallan ehkäisy. Elintapaohjauksen hyötymekanismien potentiaalinen bruttohyöty Pirkanmaalla arvioidaan olevan yhteensä 13 - 25 miljoonaa euroa vuodessa.

Kulttuurihyvinvointipalveluiden järjestämisen tueksi luotiin Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristö -toimintamalli. Sen tavoitteena on ohjata kulttuurihyvinvointipalveluja, joita tuotetaan sosiaali- ja terveyspalveluiden osana ja rinnalla hyvinvointialueilla, kunnissa, järjestöissä ja kulttuurikentällä. Laatukriteeristö pohjautuu kansainväliseen tutkimustietoon kulttuurin hyvinvointivaikutuksista ja kulttuurihyvinvointipalveluiden tuottamisen vaikuttavista toimintatavoista. Kriteeristö luo yhteistä ymmärrystä kulttuurihyvinvointipalveluiden tavoitteiden asettamiseen sekä laajempaa osaamista toiminnan tilaamiseen, järjestämiseen ja toteuttamiseen.

Osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamismallia luotiin ravitsemusohjauksen ja -hoidon johtamismalli, jonka tavoitteena on toimeenpanna ja arvioida Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian ja alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman ravitsemustavoitteita sekä yleistä ravitsemusohjausta ja -hoitoa.

5.1.3 Mitä näistä edellä olevista malleista olette ottaneet käyttöön ja mitä käyttöönotosta on päätetty?

Pirkanmaan hyvinvointialueella ei ole tehty geneeristä päätöstä asiakasohjauksesta.

Elintapaohjauksen käytäntöjen yhtenäistämisen -toimintamallissa Pirkanmaan elintapaohjauksen yhdyshenkilöverkosto käynnistettiin maaliskuussa 2024 vastaanotto- ja hoitotyön päälliköiden linjauksella sote-asemien ammattilaisten osallistumisesta. Verkostoon kutsuttiin edustaja kaikilta Pirkanmaan sote-asemilta sekä myöhemmin muita ammattilaisia ja kehittäjiä eri palvelulinjoilta. Verkosto kokoontuu kerran kuussa ja viestintä tapahtuu yhteisen teams-kanavan (N=145) kautta.

Pirkanmaan alueellisessa liikuntaneuvonnan toimintamallissa Pirhan HYTE-tiimi koordinoi kevästä 2023 lähtien Pirkanmaan kuntien liikuntaneuvonnan verkostoa yhdessä paikallisen liikunnan aluejärjestön kanssa. Liikuntaneuvonnan verkoston kesällä 2023 perustettu teams-kanava on liitetty osaksi laajempaa Pirkanmaan elintapaohjauksen teams-kanavaa, josta löytyvät vastinparit sote-yhdyshenkilöistä. Vastaavan johtajaylilääkärin 23.3.2024 viranhaltijapäätöksellä kuntien nimetyillä

liikunnanohjaajilla on mahdollisuus kirjata rajatuilla oikeuksilla liikuntaneuvonnan käynnit hyvinvointialueen potilastietojärjestelmään. Sote-johtoryhmän 8.5.2023 päätöksellä kunnat maksavat itse potilastietojärjestelmän käytöstä aiheutuvat kustannukset vuodesta 2025 alkaen.

Elintapaohjauksen osaamisen lisäämisessä ammattilaisille järjestettyjen työpajojen tuloksena muodostui elintapaohjauksen tilannekuva, joka koostuu hyvistä käytännöistä, haasteista, osaamistarpeista sekä yhteisestä tavoitetilasta. Osaamistarpeisiin vastaamiseksi päätettiin koota Elintapaohjauksen ammattilaisen käsikirja, joka esiteltiin toukokuussa 2024 hyvinvointialueen integraatioalueen johtoryhmän kokouksessa. Johtoryhmän päätöksellä käsikirja julkaistiin organisaation intranetissä. Käsikirja sisältää ohjeita ja työkaluja yhtenäisen, vaikuttavan ja kestäviin elämäntapoihin kannustavan elintapaohjauksen toteuttamiseksi. Elintapaohjauksen suunnittelija on jalkauttanut käsikirjaa palvelulinjojen johtoryhmille. Käsikirjan käyttöönoton edistäminen jatkuu eri yksiköiden osastotunneilla ja tiimipalavereissa.

Ravitsemusohjauksen ja -hoidon materiaalit koottiin Ravitsemuskäsikirjaan, joka on Pirkanmaan hyvinvointialueen intranetissä oleva minisivusto. Sivustolle on koottu hankkeessa tuotetut ja järjestöjen tuottamat ravitsemusohjauksen tukimateriaalit, paikalliset toimintaohjeet sekä linkit keskeisiin lisätiedonlähteisiin. Osa hankkeessa tuotetuista ravitsemusohjausmateriaaleista on julkisesti nähtävillä Hyvinvointia elintavoilla -sivustolla. Linjaus tuotettujen materiaalien julkisuudesta tehtiin yhteistyössä Ravitsemusterapiayksikön ammattilaisten kanssa. Ravitsemuskäsikirjan ja -ohjeiden päivittämisestä on luotu malli, jossa Ravitsemusterapiayksikkö ottaa vastuun näiden ylläpidosta. Ravitsemusohjauksen ja -hoidon johtamismallin toimintamallin kehittäminen on alkuvaiheessa.

Elintapaohjauksen vaikuttavuusmittariston toimintamallissa tunnistetut vaikuttavuusmittarit mahdollistavat elintapaohjauksen vaikuttavuuden seurannan useasta eri hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta. Mittarit ovat toteutettavissa eri aikajänteillä, mutta osasta voidaan saada tuloksia jo tällä hetkellä. Erityisesti elintapoihin voidaan vaikuttaa nopeasti kliinisten mittareiden lisäksi erilaisten Hyte-teemoihin liittyvän neuvonnan ja ohjauksen avulla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen integraatiotyöryhmä on käsitellyt vaikuttavuusmittaristoa kokouksissaan 2.9.2024 ja 21.10.2024 ja ohjaa sen jatkokehittämistä ja -hyödyntämistä.

Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristön käyttäjätestauksen ja käyttöönoton suunnittelu alkaa vuonna 2025. Tavoitteena on ottaa kriteeristö käyttöön Pirkanmaan

hyvinvointialueen yksiköissä, kunnissa, järjestöissä ja kulttuurikentällä. Vuonna 2025 kriteeristöä esitellään valtakunnallisesti, ja laajempaa levittämistä selvitetään yhdessä kansallisten toimijoiden ja muiden hyvinvointialueiden kanssa.

5.1.4 Miten toimintamallit ovat vahvistaneet yhteistyötä alueen a) kuntien ja b) järjestöjen kanssa?

a) kunnat

Hankkeessa kehitetty Pirkanmaan elintapaohjauksen digitaalinen palvelutarjotin-toimintamalli mahdollistaa kuntien palveluiden kokoamisen yhdelle samalle sivustolle. Ensimmäisessä vaiheessa Hyvinvointia elintavoilla -sivusto sisältää hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja ylläpitämiseen liittyvää tietoa sekä linkkiohjaukset Pirkanmaan kuntien omille sivustoille, joille on koottu kuntakohtaisia hyte-palveluita. Kunnat rakensivat omat hyvinvointia elintavoilla -sivustonsa Pirkanmaan tulevaisuuden sote-keskus -hankkeessa (PirSote). Linkitykset näille kuntien sivuille mahdollistivat Pirkanmaan alueen kuntien palveluiden kokoamisen samalle alustalle kehittämistyön ensimmäisessä vaiheessa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien ja hyvinvointialueiden perustehtävä, jonka vaikuttava toteuttaminen edellyttää pitkäjänteistä yhteistyötä. Toimintamallien kehittämisessä on hyödynnetty vuodesta 2014 toiminutta Pirkanmaan hyvinvointi-koordinaattoreiden verkostoa. Toimintamallien yhteiskehittäminen on edistänyt kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspintatyötä ja roolien määrittämistä sekä asukkaiden palvelupolkujen luomista.

Hyvinvoinnin palveluhaun osalta on erityisen tärkeää, että kunnat ovat kuvanneet hyte-palvelunsa palvelutietovarantoon. Kunnille on tarjottu käytännön tukea palvelutietovarannon hyödyntämisestä. Pirkanmaan hyvinvointialue sijoittuu PTV:ssä kuvattujen minimikriteerien mukaisten tietojen osalta toiseksi hyvinvointialueiden vertailuissa.

Pirkanmaan elintapaohjauksen verkosto on saavuttanut sekä hyvinvointialueen sote-ammattilaisia sekä Pirkanmaan kuntien liikuntaneuvojia. Keväällä 2024 perustettu verkosto kokoontui yhdeksän kertaa. Verkostossa jaetaan elintapaohjaukseen liittyvää tietoa kuukausittain sekä madalletaan kynnystä yhdyspinnalla tehtävään yhteistyöhön. Verkostosta nousee myös esille kehittämistarpeita jatkoa ajatellen.

Hankkeen myötä Pirkanmaan hyvinvointialue koordinoi kuntien liikuntaneuvonnan verkostoa yhdessä paikallisen liikunnan aluejärjestön kanssa. Verkosto mahdollistaa vastinparien resurssien ja osaamisen tehokkaan hyödyntämisen sekä asiakkaan

tarpeiden mukaisen palveluun ohjautumisen. Verkostossa on jäseniä kaikista hyvinvointialueen kunnista ja sitä varten on luotu yhteinen teams-kanava, joka on liitetty osaksi laajempaa elintapaohjauksen verkostoa. Syksyllä 2024 järjestimme yhdessä ravitsemusterapiayksikön kanssa liikuntaneuvojille ravitsemusohjauksen perusteet -koulutuksen (osallistujia 34), jonka materiaalit on tallennettu teams-kanavalle.

Poikkihallinnollista liikuntaneuvonnan toimintamallia voidaan hyödyntää kaikissa Pirkanmaan kunnissa, mutta se vaatii riittäviä resursseja kunnan liikuntapalveluissa sekä liikuntaneuvontaprosessin tuntemista ammattilaisten keskuudessa.

b) järjestöt

Järjestöosallisuus on ollut tiivis osa hanketta, ja järjestötoimintaa koskevaa osiota on kehitetty osaksi digitaalista palvelutarjotinta. Järjestöjen palveluita on nostettu esiin eri teemojen alle linkeillä ja uutisnostoilla. Sivustolla sijaitsevasta hyvinvoinnin palveluhausta on mahdollista löytää järjestöjen Lähellä.fi-kuvauksia sekä PTV-kuvauksia.

Pirkanmaan järjestöjä on kannustettu kuvaamaan palvelunsa joko Lähellä.fi-palveluun tai palvelutietovarantoon muun muassa kumppanuuskeskusteluissa sekä muulla tiedottamisella. Lisäksi hyvinvointialueen avustustoimintaa ohjaavaan Avustus-toiminnan yleiset periaatteet -asiakirjaan lisättiin yhdeksi avustusten myöntämisperusteeksi vaade siitä, että järjestöllä on päivitetty tiedot joko PTV:ssä tai Lähellä.fi-palvelussa. Tällä haluttiin osaltaan edistää sitä, että järjestöjen palveluita nousee jatkossa mahdollisimman paljon Hyvinvointia elintavoilla -sivuston hyvinvoinnin palveluhakuun. Lähellä.fi-palvelun käyttöön kannustamista on tehty yhteistyössä Lähellä.fi-palvelun Pirkanmaan vastuutahon Artteli-kumppanuusyhdistys ry:n kanssa. Artteli on yleishyödyllinen kumppanuusjärjestö, jonka yhtenä tehtävänä on edistää Pirkanmaalla sote- ja hyvinvointialan järjestöjen välistä yhteistyötä ja tukea järjestöverkostojen toimintaa. Lisäksi Artteli edistää Pirkanmaan järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyötä sekä ylläpitää kaikille avointa kohtaamispaikkaa.

Hankkeessa toteutetun hyte-kehittämistyön tuloksia on esitelty hyvinvointialueen kerran kuussa järjestämällä digitaalisilla Hyte-aamukahveilla, joihin on kutsuttu Pirkanmaan hyvinvointialueen ammattilaisten lisäksi yhteistyökumppaneita kunnista ja järjestöistä. Hyte-aamukahvit järjestettiin kymmenen kertaa vuonna 2024 ja ne tavoittivat keskimäärin 110 kuulijaa kerrallaan.

Pirkanmaan liikuntaneuvonnan verkostoa sekä toimintamallia on kehitetty yhteistyössä paikallisen liikunnan aluejärjestön Hämeen Liikunta ja Urheilun kanssa. Aluejärjestön tehtäviä ovat seuratoiminnan kehittäminen, ohjaajien ja valmentajien kouluttaminen sekä viestintä. Tavoitteena on kehittää hyvinvointialueen, kuntien ja urheiluseurojen vuorovaikutusta ja yhteistyötä.

Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristö laadittiin laajalla monialaisella asiantuntijapohjalla. Kehittämiseen kutsuttiin mukaan asiantuntijoita muun muassa sote-järjestöistä, Pirkanmaan kunnista, taide- ja kulttuurialan järjestöistä sekä taiteen vapaalta kentältä. Työskentelyn aikana toteutettiin teemahaastatteluja (N=12) sekä fokusryhmätyöpajoja (N=3) ajalla 30.4.2024-14.1.2025 Teams-alustalla. Myös Pirkanmaan kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijaryhmä KULTU osallistui kriteeristön kehittämiseen ja toimi projektin ohjausryhmänä.

5.1.5 Mitä tukea olette saaneet kansallisilta toimijoilta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen monialaisen palvelukonseptin kehittämiseen?

Olemme osallistuneet Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) järjestettäviin kansallisiin HYTE-kehittäjätapaisiin sekä UKK-instituutin Elintapaohjauksen kehittäjäverkostoon. Osallistuimme THL:n omia palvelutarjottimiaan kehittävien alueiden vertaisfoorumiin. Lisäksi olemme osallistuneet Digi- ja väestöviraston (DVV) kuukausittain järjestettävään sparrailuverkostoon. Kansallisten toimijaverkostojen lisäksi olemme osallistuneet alueellisiin hyte-teemaisiin työpajoihin ja tapahtumiin, kuten Hyte-palvelukonseptin kansalliset kehittämispäivät sekä UKK-instituutin järjestämät työpajat.

Olemme kokeneet saavamme kansallisilta toimijoilta tukea digitaalisen palvelutarjottimen kehittämisessä. Useassa verkostotapaamisessa käsiteltiin kuitenkin samoja teemoja, joten tilaisuuksia voitaisiin kenties tulevaisuudessa järjestää koordinoitummin kansallisten yhteistyötahojen, kuten THL, DVV & DigiFinland, toimesta.

Kulttuurihyvinvoinnin laatukriteeristöä työstettiin yhteiskehittämisperiaatteilla. Työstöön kutsuttiin mukaan asiantuntijoita myös valtakunnallisista asiantuntijaorganisaatioista ja valtion hallinnosta, muun muassa Taiteen edistämiskeskus, valtakunnallinen Taikulydän yhteispiste, Sosiaali- ja terveysalan kansallinen vaikuttavuuskeskus, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Sosiaali- ja terveysministeriö.

5.2 Monialaisen digitaalisen palvelutarjottimen kehittäminen

5.2.1 Kansallisen digitaalisen ratkaisun (Tarmoa) kehittämistyöhön ja pilotointiin osallistuminen

Pirkanmaan hyvinvointialue on osallistunut aktiivisesti Tarmoa-palvelun kehittämisverkoston tapaamisiin. Pirkanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalujen johtoryhmä teki helmikuussa 2024 päätöksen, ettei DigiFinlandin Tarmoa-palvelua lähdetä pilotoimaan. Sen sijaan päätettiin lähteä jatkokehittämään Hyvinvointia elintavoilla -sivustoa hyvinvoinnin palveluhaun sekä tapahtumakalenterin osalta. Kehittämistoimenpiteiden tulosten on tarkoitus olla hyödynnettävissä myös osana muita Pirkanmaan hyvinvointialueen minisivustoja.

5.2.2 Oman digitaalisen ratkaisun jatkokehittäminen palvelutarjottimeksi

Pirkanmaan hyvinvointialueen digitaalseksi palvelutarjottimeksi kehitettiin [Hyvinvointia elintavoilla -sivusto](#). Sivuston ensimmäinen versio julkaistiin joulukuussa 2023. Sivusto kokoaa Pirkanmaan alueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut ja tarjoaa luotettavaa tietoa itse- ja omahoidon tueksi. Keväällä 2024 alkoi käyttöliittymän suunnittelu Pirkanmaan hyvinvointialueen sisäisen inhouse-yhtiön kanssa palveluhaun osalta, jonka avulla voidaan hakea palvelutietovarannosta löytyviä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluita. Rakennusvaiheen ja testausten jälkeen palveluhaun hallintapaneeli istutettiin osaksi Hyvinvointia elintavoilla -sivuston tuotantoympäristöä marraskuussa 2024. Virallinen Hyvinvoinnin palveluhaun tuotantokäyttöönotto on helmikuussa 2025. Lisäksi sivustolle on päätetty hankkia hyvinvointialueen omalla rahoituksella tapahtumakalenteri, joka tarjoaa yhteistyökumppaneille väylän hyvinvointiteemaisten tapahtumien markkinointiin pirkanmaalaisille asukkaille.

Digitaalista palvelutarjotinta kehittäessä tarkoitus on tarjota hyvinvointialueen asukkaille uusi tapa saada ohjausta terveyttä ylläpitäviin ja edistäviin elintapoihin, liikuntatottumuksiin ja kokonaisvaltaiseen terveyden edistämiseen sekä tuoda paremmin esille hyvinvointialueen alueella tarjottavat palvelut. Palveluja voivat tarjota hyvinvointialue, kunnat tai kolmas sektori. Tarkoitus on myös korostaa edullisia tai täysin maksuttomia tapoja edistää omaa hyvinvointia ja tällä tavoin tarjota tehokkaammin mahdollisuuksia hyvinvoinnin edistämiseen myös taloudellisesta haasteellisesta tilanteesta oleville henkilöille. Sivuston kävijämääriä ja palautteita seurataan Askem-työkalun sekä sivustolla olevan palautelomakkeen avulla.

Palvelutietovarannon integraatiota ja sivustolle tulevaa palveluhaku-toimintoa varten on hankeajana rakennettu verkostot ja käynnistetty tiivis yhteistyö kuntien sekä

Pirkanmaan järjestöjen kanssa. Sivustolle luotiin palautteenantokanava, jonka avulla asiakasnäkökulman kohdennettu kerääminen mahdollistuu sivuston vakiintuessa käyttöön ja kehittämisen edistyessä. Hankeaikana luotiin vahva pohja merkittävän ja kattavan tietomäärän kokoamisesta PTV/Lähellä.fi -portaalien kautta laajalta joukolta tutkittua tietoa tuottavilta toimijoilta. Kehittyvän PTV-tiedon avulla on mahdollista edelleen kehittää Hyvinvointia elintavoilla -sivustoa ja tehdä kohdennettuja tietoaltaita, alustoja ja alisivustoja eri ryhmille ja eri käyttötarkoituksiin.

5.2.3 Mitä palveluja ja toimintaa palvelutarjotin sisältää?

Hyvinvointia elintavoilla -sivusto kattaa seuraavat teemat: elintavat, itse- ja omahoito, kulttuurihyvinvointi, mielen hyvinvointi sekä yhteisöllisyys. Elintavat-osiossa käsitellään ravitsemusta, liikuntaa, luontoa, unta ja palautumista. Mielen hyvinvointi -osio sisältää paremman mielen lisäksi väkivallan ehkäisyn ja ehkäisevän päihdetyön teemat. Yhteisöllisyys-osiossa korostetaan osallisuutta, sosiaalisia suhteita ja järjestötoimintaa.

Palvelutarjottimen avulla kaikille asukkaille tarjotaan mahdollisuus etsiä omatoimisia palveluja ja tutustua tutkittuun tietoon, mikä tukee alueen asukkaiden hyvinvointia ja kaventaa terveyseroja. Digitaalisen palvelutarjottimen avulla on mahdollista esittää asiakkaalle yhdellä alustalla kattavampaa tarjontaa alueensa palveluista, kuin esittämällä tietoa hajautetusti vain eri organisaatioiden tai toimijoiden omilla alustoilla.

Digitaaliselta hyvinvointitarjottimelta on mahdollista etsiä palveluja Hyvinvoinnin palveluhaun kautta. Palveluhaku sisältää asiasanahaku-ominaisuuden lisäksi kohdehaku teemojen, kohderyhmien sekä sijainnin perusteella. Hakutulokset pohjautuvat palvelutietovarannon tietoihin ja nousevat hakuetsinnän perusteella. Palvelukuvaukset nousevat PTV-tiedon mukaisesti sekä kartta-toiminnon osalta voidaan palvelu paikantaa. Hyvinvointia elintavoilla -sivustolle on tulossa tapahtumakalenterikokonaisuus kevään 2025 aikana (kuvattu tarkemmin kohdassa 5.2.2).

Palvelutarjotin tarjoaa tietoa eri elintapaohjaukseen kuuluvien teemojen lisäksi myös muista ehkäisevän työn kokonaisuuden teemoista (ehkäisevä päihdetyö ja väkivallan ehkäisy). Järjestötoimintaa on nostettu palautteiden perusteella omaksi kokonaisuudeksi osaksi Hyvinvointia elintavoilla -sivustoa. Ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn osalta sivustolle on koottu tietoa ja erilaisia tukimateriaaleja sekä tukitahoja näihin teemoihin liittyen. Lisäksi sivustolta löytyy kootusti työkaluja itsearviointiin ja tarjolla olevaan vertaistukeen. Järjestötoiminnan kokonaisuudessa

kuvataan lyhyesti järjestöjen merkitystä osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä sekä annetaan esimerkkejä siitä, millaista matalan kynnyksen toimintamahdollisuuksia järjestökenttä tarjoaa. Lisäksi osiossa kerrotaan vertaistuesta ja vapaaehtois-toiminnasta. Järjestöjen toimintaan ohjataan tutustumaan muun muassa hyvinvoinnin palveluhaun kautta.

5.2.4 Miten asiakkaita ohjataan palvelutarjottimelle koottuihin palveluihin?

Hyvinvointia elintavoilla -sivustoa esitellään Pirkanmaan hyvinvointialueen eri forumeissa, joissa kohderyhminä ovat sekä ammattilaiset että asukkaat/asiakkaat ja muut yhteistyökumppanit kuten kunnat ja järjestöt. Viestinnässä hyödynnettäviä forumeja ovat muun muassa kerran kuussa pidettävät, kaikille avoimet virtuaaliset HYTE-aamukahvit, Soten kehittämisinfo ja Digi-aamukahvit ammattilaisille, Hoitotyön areena, elintapaohjauksen yhdyshenkilöverkosto ja Pirkanmaan hyvinvointi-koordinaattoreiden palaverit. Asukkaita tavoittavat myös HYTE-tiimissä työskentelevät henkilöt markkinoidessaan sivustoa eri tilaisuuksissa Pirkanmaalla. Hankekauden ajan elintapaohjauksen suunnittelija jalkauttaa palvelutarjotinta osana Pirhan elintapaohjauksen käytäntöjen yhtenäistämistä ja työkalujen esittelyä.

Pirhan HYTE-työtä ohjaava Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen integraatiotyöryhmä vastaa osaltaan Hyvinvointia elintavoilla -sivuston käytön edistämisestä kaikissa sote-palveluissa. Työryhmän jäsenet jakavat tietoa sivuston sisällöistä ja sen hyödyntämisestä omissa ammattiryhmissään avopalveluissa, ikäihmisten ja vammaisten palveluissa, lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, sairaalapalveluissa sekä pelastuslaitoksella.

Hyvinvointia elintavoilla -sivuston tunnettavuuden lisäämiseksi tuotettiin sekä painettua että digitaalista viestintämateriaalia. Painettuna materiaalina tuotettiin sivuston pääkuvajuliste ja aihepiirikohtaisia julisteita. Näitä tullaan toimittamaan hyvinvointialueen yksiköihin ja alueen kunnille. Lisäksi tullaan painattamaan asiakkaille jaettavia käyntikortteja ja lehtisiä. Digitaalisena materiaalina tuotettiin sosiaaliseen mediaan soveltuvia kuvatiedostoja, infonäyttövideoita ja verkkosivustoille soveltuva kuvabanneri.

Hyvinvointia elintavoilla -viestintäkampanja käynnistyy hankkeen viestintäsuunnitelman mukaisesti helmikuussa 2025. Sivuston eri teemasisältöjä nostetaan esiin Pirhan some-viestinnässä kevään aikana. Samat sosiaalisen median aineistot tarjotaan myös alueen kunnille, jotta ne voivat omissa viestintäkanavissaan hyödyntää niitä. Julisteet ja

info-tauluissa olevat mainokset ovat käytettävissä sote-asemilla, Lähitoreilla, kirjastoissa, järjestöjen tiloissa ja muissa julkisissa tiloissa. Hyvinvointia elintavoilla - sivuston käyntikortti on jaossa ammattilaisten työpöydillä, ITE-pisteillä ja odotustiloissa.

Osana asiakasohjausta on tunnistettu tarve tukea ammattilaisten puheeksi ottamisen taitoja ja madaltaa kynnystä asiakkaan kokonaisvaltaisempaan kohtaamiseen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eri aiheiden puheeksioton tueksi tuotettiin ammattilaisille suunnattu puheeksioton kortti ja asiakkaille esimerkiksi odotustiloihin sijoitettava Ota hyvinvointisi puheeksi -juliste. Puheeksioton kortissa on esimerkkikysymyksiä eri hyvinvoinnin teemojen (liikunta, ravitsemus, uni ja palautuminen, kulttuuri, mielen hyvinvointi, rahapelaaminen, riippuvuudet, väkivallan ehkäisy) puheeksi ottamiseen. Materiaalien tavoitteena on tuoda teemat asiakkaille ja ammattilaisille näkyviksi ja näin vähentää stigmaa ja helpottaa vaikeiden asioiden puheeksi ottamista vastaanottotilanteissa. Puheeksiotto itsessään voi olla vaikuttava interventio ja alkusysäys omasta hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimiseen.